

Examining the Impact of Aggressive Tax Reporting Quality on Financial Flexibility Considering the Moderating Role of Audit Committee Characteristics Quality

Mohammadali darvishidehnabad 

Department of Accounting, Raf.c., Islamic Azad University, Rafsanjan, Iran.

Ali Namazian  *

Department of Accounting, Raf.c., Islamic Azad University, Rafsanjan, Iran.

Hadis Zeinali 

Department of Accounting, Ke.c., Islamic Azad University, Kerman, Iran.

Abstract

The main objective of this study is to investigate the effect of the quality of aggressive tax reporting on financial flexibility with respect to the moderating role of the quality of audit committee characteristics. To test the research hypotheses, a multivariate regression model was used. Data were collected and analyzed by referring to the financial statements and explanatory notes of companies listed on the Tehran Stock Exchange. The research sample included 1617 company-year observations from 2014 to 2024, which were analyzed using Excel and EViews software. The research findings show that the quality of aggressive tax reporting has a positive and significant effect on financial flexibility. Also, the quality of audit committee characteristics moderates the effect of the quality of aggressive tax reporting on financial flexibility. Tax evasion, tax avoidance, profit management, etc. are tools that companies may use to reduce taxes because tax costs cause cash outflows from companies and reduce dividends. Tax evasion reduces and delays the payment of tax costs by companies, and thus can improve the financial flexibility of companies, even in the short term. One of the things that can reduce the agency problem and improve the quality of tax reporting is the characteristics of the audit committee. Audit committees can create and implement a tax policy framework that is consistent with the

* Corresponding Author: ali.namazian@iau.ac.ir

How to Cite: Darvishidehnabad, M.A., Namazian, A., Zeinali, H. (2026). Examining the Impact of Aggressive Tax Reporting Quality on Financial Flexibility Considering the Moderating Role of Audit Committee Characteristics Quality

company's long-term goals and ethical standards and prevent overly aggressive tax planning.

Keywords: Quality of aggressive tax reporting, Financial Flexibility, Quality of audit committee characteristics, Corporate Governance and Tax avoidance

۱. چکیده

In an increasingly uncertain and competitive economic environment, firms require appropriate financial policies to maintain their competitive position, respond to unexpected changes, and exploit investment opportunities. Financial flexibility is therefore an important financial characteristic because it enables firms to preserve financing capacity and respond to unforeseen financial needs. Tax payments, however, represent a significant cash outflow and may reduce the resources available for investment, debt management, and other financial commitments. Consequently, managers may employ tax planning strategies, including aggressive tax reporting, to reduce or defer tax payments and preserve financial resources. Aggressive tax reporting can therefore have a direct implication for financial flexibility. By lowering the current tax burden, firms may retain additional cash and increase their ability to finance operations and investment opportunities internally. Nevertheless, excessive tax aggressiveness may expose firms to tax penalties, regulatory scrutiny, reputational risks, and agency conflicts. In this regard, audit committees constitute an important internal corporate governance mechanism. Their independence, financial expertise, gender diversity, size, and meeting frequency may enhance monitoring over financial and tax-related decisions. A high-quality audit committee may therefore constrain excessively aggressive tax strategies and modify their effects on firms' financial flexibility. The present study contributes to this literature by simultaneously examining aggressive tax reporting quality, financial flexibility, and audit committee characteristics quality within the institutional setting of the Tehran Stock Exchange.

۲. روش تحقیق

The research is applied in terms of purpose, ex post facto in terms of temporal design, and descriptive-correlational in terms of nature. The statistical population consists of companies listed on the Tehran Stock Exchange during ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۲ (۲۰۱۳ تا ۲۰۲۳). ۱۴۷ شرکت ها انتخاب شدند، منجر به ۱,۶۱۷ مشاهده شرکت-سال گردید. داده‌های مورد نیاز از پایگاه داده جامع کدال، راه‌آورد نوین، صورت‌های مالی شرکت‌ها، و یادداشت‌های توضیحی همراه آن‌ها استخراج شدند. برای آماده‌سازی داده‌ها و تحلیل آماری از Excel 2013 و EViews 9 استفاده شد.

The descriptive findings indicate that the mean aggressive tax reporting quality index was 0.396, while its median was 0.374. The mean audit committee characteristics quality was 0.643, with a median of 0.495. Furthermore, 1,186 observations, equivalent to 73.35 percent of the sample, were classified as financially flexible, whereas 431 observations, or 26.65 percent, were classified as non-flexible. The results of the first hypothesis indicate that aggressive tax reporting quality has a positive and statistically significant effect on financial flexibility. The estimated coefficient for aggressive tax reporting quality was 0.284, with a z-statistic of 3.50 and a significance level of 0.0005. Accordingly, the first hypothesis was supported. This finding suggests that more aggressive tax reporting can contribute to greater financial flexibility, primarily by reducing or postponing tax-related cash outflows and preserving financial resources within the firm. The second hypothesis examined the moderating role of audit committee characteristics quality. The interaction coefficient between aggressive tax reporting quality and audit committee characteristics quality was 0.118 and statistically significant, with a z-statistic of 2.31 and a significance level of 0.021. This indicates that the positive effect of aggressive tax reporting quality on financial flexibility is moderated by audit committee characteristics quality. Specifically, the positive effect of aggressive tax reporting quality on financial flexibility is stronger when the audit committee characteristics quality is higher. The third hypothesis examined the moderating role of financial flexibility. The interaction coefficient between aggressive tax reporting quality and financial flexibility was 0.001 and statistically significant, with a z-statistic of 2.07 and a significance level of 0.040. This indicates that the positive effect of aggressive tax reporting quality on financial flexibility is moderated by financial flexibility. Specifically, the positive effect of aggressive tax reporting quality on financial flexibility is stronger when the firm is more financially flexible. The fourth hypothesis examined the moderating role of the interaction between audit committee characteristics quality and financial flexibility. The interaction coefficient between aggressive tax reporting quality and the interaction between audit committee characteristics quality and financial flexibility was 0.001 and statistically significant, with a z-statistic of 2.07 and a significance level of 0.040. This indicates that the positive effect of aggressive tax reporting quality on financial flexibility is moderated by the interaction between audit committee characteristics quality and financial flexibility. Specifically, the positive effect of aggressive tax reporting quality on financial flexibility is stronger when the interaction between audit committee characteristics quality and financial flexibility is higher.

aggressive tax reporting indicates that stronger audit committee characteristics reduce the magnitude of the positive effect of aggressive tax reporting on financial flexibility. Thus, the second hypothesis was supported. The second model also produced a McFadden R^2 of 0.268, compared with 0.214 for the first model.

۴. نتیجه‌گیری

The positive relationship between aggressive tax reporting quality and financial flexibility can be explained by the cash-flow consequences of taxation. When firms reduce or defer tax payments through aggressive tax planning and reporting practices, more cash remains available for operating requirements, debt obligations, and investment opportunities. Therefore, aggressive tax reporting may improve short-term financial flexibility by increasing internally available financial resources. However, this benefit should not be interpreted as an absence of risk because excessive tax aggressiveness can generate tax disputes, penalties, reputational costs, and other future financial consequences. The findings also demonstrate the importance of audit committee characteristics as a corporate governance mechanism. An audit committee with greater independence, financial expertise, appropriate size, gender diversity, and more frequent meetings can exercise stronger oversight over financial and tax decisions. Such monitoring can constrain excessive tax aggressiveness and prevent management from relying excessively on tax strategies merely to obtain short-term liquidity benefits. Consequently, although aggressive tax reporting may improve financial flexibility, effective audit committee oversight can moderate and reduce the strength of this relationship. The findings are consistent with the broader evidence discussed in the study concerning the role of corporate governance and audit committee characteristics in constraining aggressive tax behavior.

۵. نتیجه‌گیری

The study concludes that aggressive tax reporting quality is positively and significantly associated with financial flexibility among firms listed on the Tehran Stock Exchange. This finding indicates that tax-related strategies capable of reducing or postponing cash tax payments can provide firms with additional financial resources and thereby enhance their ability to respond to financial needs. At the same time, the results confirm that audit committee characteristics quality significantly moderates this relationship. Higher-quality audit committees can limit excessive reliance on aggressive tax strategies and establish a balance between the short-term financial benefits of tax reduction and the long-term requirements of transparency, accountability,

and tax-risk management. From a managerial perspective, firms should not evaluate tax strategies solely on the basis of short-term tax savings. Instead, managers should consider their effects on liquidity, financing capacity, borrowing capacity, tax risk, and long-term financial flexibility. Boards of directors should also give greater attention to the independence, financial and accounting expertise, professional experience, gender diversity, and monitoring capacity of audit committee members. Strengthening the audit committee and enhancing coordination among financial management, internal audit, and the audit committee can improve oversight of tax policies and help ensure that aggressive tax strategies are implemented within an appropriate risk-management framework. Overall, the evidence suggests that tax reporting behavior is not merely a tax-related issue but an important component of corporate financial policy and corporate governance.

پیش از انتشار

بررسی تأثیر کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه بر انعطاف پذیری مالی با توجه به نقش تعدیل گری کیفیت ویژگی های کمیته حسابرسی

محمدعلی درویشی
دهن آباد 

ارشد، گروه حسابداری، واحد رفسنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، رفسنجان، ایران.

علی نمازیان 

گروه حسابداری، واحد رفسنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، رفسنجان، ایران.

حدیث زینلی 

گروه حسابداری، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.

چکیده

هدف اصلی این پژوهش بررسی تأثیر کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه بر انعطاف پذیری مالی با توجه به نقش تعدیل گری کیفیت ویژگی های کمیته حسابرسی می باشد. به منظور آزمون فرضیه های تحقیق، از الگوی رگرسیون چندمتغیره بهره گرفته شد. داده های مورد نیاز از طریق بررسی صورت های مالی و یادداشت های توضیحی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران استخراج و تحلیل گردید. نمونه پژوهش شامل ۱۶۱۷ مشاهده سال-شرکت مربوط به سال های ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۲ بود که با استفاده از نرم افزارهای اکسل و ایویوز تحلیل شدند. یافته های پژوهش نشان می دهد که کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه بر انعطاف پذیری مالی تأثیر مثبت و معناداری دارد. همچنین کیفیت ویژگی های کمیته حسابرسی تأثیر کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه بر انعطاف پذیری مالی را تعدیل می کند. سیاست های متهورانه مالیاتی، فرار مالیاتی، مدیریت سود و سایر موارد مشابه، از جمله ابزارهایی به شمار می روند که شرکت ها ممکن است به منظور کاهش بار مالیاتی از آن ها استفاده نمایند؛ زیرا پرداخت مالیات موجب خروج جریان های نقدی از شرکت شده و در نهایت سود قابل توزیع را کاهش می دهد. گزارشگری مالیاتی متهورانه موجب کاهش و تأخیر در پرداخت هزینه مالیات شرکت ها می شود و از این طریق می تواند انعطاف پذیری مالی شرکت ها را ولو به صورت کوتاه مدت بهبود بخشد. یکی از مواردی که می توان موجب کاهش مشکل نمایندگی و بهبود کیفیت گزارشگری مالیاتی شود ویژگی های کمیته حسابرسی است. کمیته های حسابرسی می توانند

چارچوب سیاست مالیاتی را ایجاد و اجرا کنند که با اهداف بلندمدت و استانداردهای اخلاقی شرکت هماهنگ باشد و از برنامه‌ریزی مالیاتی بیش از حد متهورانه جلوگیری کند.

کلیدواژه‌ها: کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه، انعطاف‌پذیری مالی، کیفیت ویژگی‌های کمیته حسابرسی، حاکمیت شرکتی، اجتناب مالیاتی

پیش از انتشار

مقدمه

در محیط پرتلاطم اقتصادی و رقابتی امروز، سازمان‌ها همواره در تلاش‌اند تا با بهره‌گیری از راهبردهای مالی مناسب، موقعیت رقابتی خود را حفظ کرده و از فرصت‌های سرمایه‌گذاری به‌نحو مؤثر بهره‌مند شوند. یکی از مفاهیم کلیدی در این زمینه، انعطاف‌پذیری مالی^۱ است که به توانایی شرکت در پاسخ‌گویی به شوک‌ها و تغییرات ناگهانی محیطی و تأمین منابع مالی مورد نیاز در زمان مناسب اشاره دارد. انعطاف‌پذیری مالی این امکان را برای واحد تجاری فراهم می‌کند که بتواند از فرصت‌های سرمایه‌گذاری پیش‌بینی نشده به‌صورت مؤثر استفاده کند و در دوره‌هایی که جریان‌های نقدی ناشی از فعالیت‌های عملیاتی برای نمونه در اثر افت ناگهانی تقاضا برای محصولات تولیدی شرکت در سطحی پایین یا حتی منفی قرار می‌گیرد، همچنان به فعالیت خود ادامه داده و بقای خود را حفظ کند. در این میان، کیفیت‌گزارشگری مالیاتی^۲ متهورانه^۳ که نوعی از رفتارهای برنامه‌ریزی مالیاتی با ریسک‌پذیری بالا تلقی می‌شود، می‌تواند نقش دوگانه‌ای در بهبود یا تضعیف انعطاف‌پذیری مالی ایفا کند. شرکت‌ها تلاش می‌کنند تا بار مالیاتی خود را به حداقل برسانند تا درآمدهای خود را افزایش دهند، در نتیجه به نفع مالکان و تضمین پایداری بلندمدت شرکت می‌شوند اما به زبان منابع درآمد در بودجه دولت می‌باشد. شرکت‌ها مالیات‌ها را به‌عنوان هزینه‌هایی در نظر می‌گیرند که می‌تواند به‌طور بالقوه بر حاشیه سود آن‌ها تأثیر بگذارد. در نتیجه، مدیریت شرکت اغلب به دنبال راه‌هایی برای کاهش مؤثر هزینه‌های مالیاتی و صرفه‌جویی در هزینه مالیات است تا بدهی‌های مالیاتی خود را به حداقل برساند. در نتیجه، شرکت ممکن است از مدیریتی که نسبت به مالیات‌ها متهورانه‌تر است حمایت کند. از سوی دیگر، کمیته حسابرسی به‌عنوان یکی از سازوکارهای اصلی راهبری شرکتی، نقش مهمی در نظارت بر شفافیت و کیفیت گزارشگری مالی ایفا می‌کند. کمیته‌های حسابرسی در تضمین حاکمیت شرکتی قوی و یکپارچگی مالی نقش اساسی دارند. نقش آن‌ها در مهار سیاست‌های متهورانه مالیاتی به‌طور فزاینده‌ای قابل توجه است زیرا سهامداران خواهان پاسخگویی و شفافیت بیشتر

^۱ Financial Flexibilit

^۲ Aggressive Tax Reporting Quality

در شیوه‌های مالیاتی شرکت هستند. کمیته‌های حسابرسی می‌توانند چارچوب سیاست مالیاتی را ایجاد و اجرا کنند که با اهداف بلندمدت و استانداردهای اخلاقی شرکت هماهنگ باشد و از برنامه‌ریزی مالیاتی بیش‌ازحد متهورانه جلوگیری کند. ویژگی‌های ساختاری و عملکردی این کمیته، نظیر استقلال، تخصص مالی اعضا و میزان جلسات برگزارشده، می‌تواند در بهبود یا تضعیف اثرات گزارشگری مالیاتی بر سایر ابعاد مالی شرکت‌ها مؤثر باشد. به عبارت دیگر، کیفیت ویژگی‌های کمیته حسابرسی^۱ می‌تواند نقش تعدیل‌گر میان رابطه بین گزارشگری مالیاتی متهورانه و انعطاف‌پذیری مالی ایفا کند. با توجه به اهمیت روزافزون تصمیم‌گیری‌های مالیاتی در ارتقاء کارایی مالی شرکت‌ها و همچنین نقش نظارتی نهادهای حاکمیتی داخلی، بررسی هم‌زمان تأثیر کیفیت گزارشگری مالیاتی بر انعطاف‌پذیری مالی و نقش تعدیل‌گری کیفیت کمیته حسابرسی می‌تواند به تبیین دقیق‌تری از روابط بین این متغیرها بینجامد. پژوهش حاضر در تلاش است تا با بهره‌گیری از رویکردی تحلیلی، به بررسی این موضوع بپردازد و از این رهگذر، توصیه‌های کاربردی برای ارتقاء ساختارهای نظارتی و سیاست‌گذاری مالی در شرکت‌ها ارائه دهد.

در بخش اول، مبانی نظری و مروری بر ادبیات تحقیق ارائه می‌شود. سپس فرضیه‌ها، روش‌شناسی تحقیق و نتایج تجربی حاصل از پژوهش بیان خواهد شد. در بخش پایانی، نتایج حاصل جمع‌بندی شده و پیشنهادها مرتبط با موضوع پژوهش ارائه می‌گردد.

مبانی نظری پژوهش

مبانی نظری تأثیر کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه بر انعطاف‌پذیری مالی یکی از پیامدهای اقتصادی مهمی که مدیران در تعیین سیاست‌های مالیاتی باید مدنظر قرار دهند، تأثیر این سیاست‌ها بر انعطاف‌پذیری مالی شرکت است. در این راستا، کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه به عنوان یکی از عوامل مهم مورد توجه شرکت‌ها قرار می‌گیرد. هرچه مدیران مالی با راهکارهای قانونی اجتناب از مالیات آشنایی بیشتری داشته باشند و از این ظرفیت‌ها برای کاهش مالیات بهره‌گیرند، منابع مالی و نقدینگی شرکت افزایش خواهد

^۱ Audit Committee Characteristics Quality

یافت (حسینی و همکاران، ۱۴۰۰). افزایش منابع مالی نیز امکان بهره‌برداری از فرصت‌های سرمایه‌گذاری را فراهم کرده و در نتیجه انعطاف‌پذیری مالی شرکت را تقویت می‌کند. انعطاف‌پذیری مالی نقش اساسی در توانمندسازی شرکت‌ها برای سرمایه‌گذاری‌های آتی دارد، به‌ویژه در شرایطی که عدم تقارن اطلاعاتی یا رویدادهای پیش‌بینی‌نشده رخ می‌دهد (شعری آناقیز و محسنی رستاقی، ۱۳۹۴). این ویژگی موجب تأمین به‌موقع منابع نقدی برای بهره‌برداری از فرصت‌های رشد شده و از سرمایه‌گذاری در پروژه‌های غیربهره‌جوگیری می‌کند (Taylor et al., 2015). هر بنگاه اقتصادی با هدف حداکثرسازی ثروت سهامداران ایجاد می‌شود و برای تحقق این هدف، مدیران ناگزیرند تصمیمات خود را با در نظر گرفتن مجموعه‌ای از عوامل اثرگذار بر فعالیت‌های آینده شرکت اتخاذ کنند. یکی از این عوامل، توجه به رویکردهای متهورانه مالیاتی است که می‌تواند مسیر آتی شرکت را با ریسک و مخاطرات جدی همراه سازد. بر این اساس، مدیران باید توازن مناسبی میان مزایای ناشی از افزایش جریان‌های نقدی حاصل از کاهش پرداخت‌های مالیاتی و هزینه‌های مترتب بر افزایش سطح ریسک شرکت برقرار نمایند. در همین راستا، نقش انعطاف‌پذیری مالی به‌عنوان رویکردی پیشگیرانه و محافظه‌کارانه در مواجهه با چنین بحران‌هایی اهمیت می‌یابد و می‌تواند در سیاست‌های مالی شرکت‌ها بازتاب داشته باشد (Wilson, 2009). بیشتر مدیران بر این باورند که پرداخت مالیات منجر به کاهش عملکرد و جریان‌های نقدی شرکت می‌شود؛ از این رو، شرکت‌ها ترجیح می‌دهند سطح بالایی از دارایی‌های نقدی را نگهداری کنند تا در شرایط ضروری، بتوانند منابع مالی موردنیاز خود را از طریق منابع داخلی تأمین نمایند (کیان، ۱۳۹۷). به‌طور کلی، مالیات در نگاه سازمان‌ها اغلب به‌عنوان یک بار مالی قلمداد می‌شود و مدیران شرکت‌هایی که از حجم فروش بالا، نقدینگی مناسب، سرمایه در گردش قابل توجه و درآمد مطلوب برخوردارند، بیش از سایرین تمایل دارند با کاهش بار مالیاتی، به سمت کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه حرکت کنند. علاوه بر این، همان‌گونه که در ادبیات مالی اشاره شده است، تصمیم‌گیری درخصوص سطح ذخایر نقدی (نقدینگی) همواره از مهم‌ترین ملاحظات مدیران به شمار می‌رود (صمیمی و همکاران، ۱۳۹۵). به بیان دیگر، اعمال مالیات بر درآمد شرکت‌ها منجر به کاهش جریان‌های نقدی آتی شده و بر

انعطاف‌پذیری مالی آن‌ها اثر منفی می‌گذارد. از این‌رو، اتخاذ راهکارهای کارآمد جهت کاهش مالیات پرداختی می‌تواند به بهبود انعطاف‌پذیری مالی کمک نماید. استفاده از این راه‌کارها می‌تواند به کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه شرکت بیانجامد.

مبانی نظری نقش تعدیلی کیفیت ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر تأثیر کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه بر انعطاف‌پذیری مالی کمیته‌های حسابرسی نقش کلیدی در تعبیه اصول اخلاقی در شیوه‌های حاکمیت شرکتی ایفا می‌کنند. آن‌ها می‌توانند چارچوب سیاست مالیاتی را ایجاد و اجرا کنند که با اهداف بلندمدت و استانداردهای اخلاقی شرکت هماهنگ باشد و از برنامه‌ریزی مالیاتی بیش‌ازحد متهورانه جلوگیری کند. کمیته‌های حسابرسی با تأکید بر اهمیت شیوه‌های مالیاتی اخلاقی، بر نگرش‌ها و رفتارهای مدیریت ارشد و ادارات مالیاتی تأثیر می‌گذارند. مهم‌ترین ابعاد کیفیت ویژگی‌های کمیته حسابرسی شامل استقلال کمیته حسابرسی، تنوع جنسیتی، اندازه کمیته، تعداد جلسات برگزار شده و تخصص مالی اعضای آن است (Yahaya, 2025). (Deslandes et al., 2020) یافته‌ها نشان می‌دهد که استقلال کمیته حسابرسی می‌تواند نقش مهمی در کاهش پرخاشگری مالیاتی شرکت‌ها ایفا کند؛ به گونه‌ای که شرکت‌هایی با کمیته‌های حسابرسی مستقل‌تر، سطح پایین‌تری از کیفیت گزارشگری متهورانه مالیاتی را تجربه می‌کنند. به بیان دیگر، وجود اعضای مستقل در کمیته حسابرسی ارتباط منفی با اجتناب مالیاتی داشته و بیانگر آن است که چنین کمیته‌هایی با احتمال بیشتری بر استراتژی‌های مالیاتی متهورانه شرکت نظارت کرده و آنها را محدود می‌سازند. از نظر Song & Windram (2007) حضور زنان در کمیته‌های حسابرسی می‌تواند موجب بهبود مهارت‌های ارتباطی شده و آمادگی اعضا را برای مشارکت مؤثر در جلسات افزایش دهد. Hsu et al. (2018) بررسی‌ها درباره نقش تنوع جنسیتی کمیته حسابرسی در کاهش کیفیت گزارشگری متهورانه مالیاتی در شرکت‌های نیجریه حاکی از آن است که بین تنوع جنسیتی کمیته حسابرسی و پرخاشگری مالیاتی رابطه‌ای منفی وجود دارد. حضور زنان در کمیته‌های حسابرسی با سطوح پایین‌تر اجتناب مالیاتی همراه بوده و بیانگر آن است که اعضای زن گرایش بیشتری به اتخاذ رویکردهای اخلاقی و محافظه‌کارانه در امور مالیاتی دارند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که تنوع جنسیتی در کمیته حسابرسی تأثیری معنادار بر

استراتژی‌های مالیاتی بر جای می‌گذارد؛ به گونه‌ای که شرکت‌هایی با نسبت بالاتری از اعضای زن، رفتار مالیاتی کم‌خطرتر و سطوح پایین‌تری از پرخاشگری مالیاتی را از خود نشان می‌دهند. به گفته Hsu et al. (2018) به شرکت‌های نیجریه توصیه می‌شود که نسبت اعضای زن در کمیته‌های حسابرسی را افزایش دهند تا ضمن تقویت حاکمیت اخلاقی، ریسک بروز مشکلات مرتبط با مالیات کاهش یابد. همچنین، وجود کمیته‌های حسابرسی بزرگ‌تر این امکان را فراهم می‌سازد که تعداد بیشتری از مدیران با مهارت‌ها و تجربیات متنوع در کنار یکدیگر فعالیت کرده و از طریق هم‌افزایی دانش خود، نقش‌های نظارتی و کنترلی را با اثربخشی بیشتری ایفا نمایند (برزگر و همکاران، ۱۳۹۹). به طور مشخص، Basioudis & Papageorgiou (2013) بیان می‌کنند که کمیته‌های حسابرسی بزرگ‌تر، نظارت مؤثرتری بر فرآیند تصمیم‌گیری مدیران اعمال کرده و مشارکت آن‌ها در اتخاذ سیاست‌های متهورانه مالیاتی را محدود می‌سازند. آن‌ها در تحقیق خود رابطه منفی معناداری بین اندازه کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری متهورانه مالیاتی کشف نمودند. شرکت‌هایی که جلسات کمیته حسابرسی مکرر دارند تمایل به اجتناب مالیاتی کمتری دارند که نشان می‌دهد افزایش نظارت و هوشیاری کمیته‌های حسابرسی می‌تواند از استراتژی‌های متهورانه مالیاتی جلوگیری کند. Desai, M. A., & Dharmapala (2006) یافته‌ها حاکی از وجود یک رابطه منفی معنادار بین تعداد جلسات کمیته حسابرسی و پرخاشگری مالیاتی است. به بیان دیگر، برگزاری جلسات مکرر کمیته حسابرسی موجب تقویت حاکمیت شرکتی شده و احتمال اتخاذ استراتژی‌های مالیاتی متهورانه را کاهش می‌دهد. همچنین، شواهد پیشین نشان می‌دهد که حضور اعضای دارای تخصص مالی در کمیته حسابرسی، توانایی این کمیته را در ایفای مؤثرتر نقش نظارتی افزایش می‌دهد (Song & Windram, ۲۰۰۴). Pomeroy (2010) خاطرنشان می‌کند که اعضای کمیته حسابرسی با تخصص حسابداری برای انجام تحقیقات عمیق در مورد شیوه‌های حسابداری متهورانه دقیق‌تر هستند. Deslandes & Landry (2011) در پژوهشی پیرامون مالیات، تأثیر حضور اعضای با تخصص حسابداری در کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری متهورانه مالیاتی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که وجود چنین تخصصی تأثیر منفی بر سطح تهور مالیاتی دارد

و این امر اهمیت دانش حسابداری و مالیاتی اعضای کمیته حسابرسی را در کاهش رویکردهای متهورانه مالیاتی برجسته می‌سازد. (Hsu et al. (2018 نشان دادند که حضور متخصصان مالی در کمیته‌های حسابرسی، رابطه‌ای منفی با اجتناب مالیاتی دارد. حضور کارشناسان مالی در کمیته حسابرسی نقش مهمی در مهار کیفیت گزارشگری متهورانه مالیاتی دارد.

پژوهش حاضر برخلاف بسیاری از تحقیقات قبلی که عمدتاً به بررسی گزارشگری مالی به صورت کلی و یا رفتارهای محافظه کارانه مالیاتی پرداخته‌اند، بر کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه تمرکز دارد؛ رفتاری که کمتر مورد توجه قرار گرفته اما می‌تواند اثرات مهمی بر وضعیت مالی و انعطاف‌پذیری منابع شرکت‌ها داشته باشد. همچنین این پژوهش با نگاهی نوآورانه به موضوع، نقش کیفیت ویژگی‌های کمیته حسابرسی را به عنوان یک متغیر تعدیل‌گر بررسی می‌کند. این موضوع ضمن تقویت درک ما از سازوکارهای نظارتی داخلی، امکان تحلیل دقیق‌تری از چگونگی تأثیر کمیته حسابرسی بر ارتباط بین گزارشگری مالیاتی و انعطاف‌پذیری مالی را فراهم می‌آورد. به عبارت دیگر، این مطالعه فراتر از بررسی اثر مستقیم گزارشگری مالیاتی، تعامل بین کیفیت نظارت و گزارشگری را نیز مورد تحلیل قرار می‌دهد. این تحقیق به دنبال پاسخگویی به این سؤال است که آیا کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه بر انعطاف‌پذیری مالی با لحاظ نمودن کیفیت ویژگی‌های کمیته حسابرسی تأثیر معنی‌داری دارد یا خیر؟

پیشینه پژوهش

Kocheh (2025) به بررسی رابطه بین هزینه‌های نمایندگی و انعطاف‌پذیری مالی با نقش تعدیل‌کننده تنوع جنسیتی هیئت مدیره پرداخت. جامعه آماری این پژوهش شامل شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده و نمونه مورد بررسی مشتمل بر ۱۶۰ شرکت در بازه زمانی ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳ است. روش تحقیق از نظر رابطه بین متغیرها، توصیفی و همبستگی و از نظر هدف، کاربردی است. برای پردازش و آزمون فرضیه از روش

رگرسیون و داده‌های پانلی و همچنین مدل اثرات ثابت استفاده شد. نتایج آزمون فرضیه‌ها نشان داد که تنوع جنسیتی هیئت مدیره تأثیر منفی و معناداری بر رابطه بین هزینه‌های نمایندگی و انعطاف‌پذیری مالی دارد.

(Adegbite, 2020) به بررسی تأثیر کمیته حسابرسی بر تهور مالیاتی در بین شرکت‌های خدمات مالی فهرست شده در نیجریه از سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۳ پرداخت. داده‌های جمع‌آوری شده از گزارش‌های سالانه شرکت‌های خدمات مالی منتخب با استفاده از تحلیل همبستگی و آزمون عامل تورم واریانس برای تشخیص همخطی چندگانه تجزیه و تحلیل شدند، در حالی که برای بررسی معنادار، از تحلیل داده‌های پانلی استفاده شد. یافته‌ها نشان می‌دهد که دوره تصدی حسابرسی تأثیر مثبت و معناداری بر تهور مالیاتی دارد. حق‌الزحمه حسابرسی تأثیر منفی و معناداری بر تهور مالیاتی دارد، در حالی که کمیته حسابرسی تأثیر مثبت و معناداری بر تهور مالیاتی دارد. نتیجه‌گیری می‌شود که تأثیر معناداری از کیفیت حسابرسی بر تهور مالیاتی در شرکت‌های خدمات مالی فهرست شده در نیجریه وجود دارد. (Sánchez & Yagüe, 2024) بررسی نمودن که چگونه اجتناب مالیاتی بر ساختار سررسید بدهی در شرکت‌هایی که هزینه‌های اجتناب مالیاتی احتمالاً پایین است، تأثیر می‌گذارد. با استفاده از نمونه‌ای از ۱۱۰۶۹۰ مشاهدات سالانه شرکت‌های کوچک و متوسط اسپانیایی در دوره ۲۰۰۷-۲۰۲۰، ما رابطه بین اجتناب مالیاتی و سررسید بدهی و کانال‌های ایجاد این رابطه را بررسی نمودند. آن‌ها متوجه شدند که شرکت‌های دارای فرار مالیاتی، سررسید بدهی طولانی‌تری نشان می‌دهند. این اثر برای شرکت‌های کوچک و متوسط با سودآوری بالاتر، انگیزه‌های مدیریت سود کمتر و قابلیت اطمینان بالاتر گزارشگری مالی، قوی‌تر است. آن‌ها همچنین دریافتند که اجتناب مالیاتی اهرم و بدهی کوتاه‌مدت را کاهش می‌دهد، جریان‌های نقدی آتی را افزایش می‌دهد و نوسانات جریان نقدی آتی را کاهش می‌دهد.

رازدار و آشوری مندی (۱۴۰۳) به بررسی تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر انعطاف‌پذیری مالی با در نظر گرفتن ساختار سرمایه در شرکت‌های بورسی تهران پرداختند. با استفاده از نمونه‌ای شامل ۱۱۹ شرکت طی دوره ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵ و به‌کارگیری مدل رگرسیونی، یافته‌ها حاکی از آن است که تخصص مالی اعضای کمیته با انعطاف‌پذیری مالی

ارتباط منفی و معنی‌داری دارد و همچنین ارتباط مثبت و معنی‌داری بین اندازه کمیته حسابرسی و انعطاف‌پذیری مالی مورد قبول قرار گرفت اما ارتباط بین استقلال کمیته حسابرسی و انعطاف‌پذیری مالی معنی‌دار نبود.

فتحی عبدالهی و همکاران (۱۴۰۳) به بررسی اثر تعاملی کیفیت کنترل داخلی بر ارتباط بین کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه و کیفیت گزارشگری مالی متهورانه در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد به همین منظور ۱۰۷ نمونه از شرکت‌ها را به روش حذف سیستماتیک انتخاب نموده و به روش مدل تخمین اثرات ثابت در بازه زمانی ۱۳۹۵-۱۴۰۰ مورد بررسی قرار گرفته‌اند. نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه باعث تهور در گزارشگری مالی شرکت‌ها می‌گردد ولی کیفیت کنترل داخلی به عنوان متغیر تعدیلگر بر رابطه بین کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه و کیفیت گزارشگری مالی متهورانه اثر تعاملی نشان داده و موجب کاهش رابطه مثبت بین کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه و کیفیت گزارشگری مالی متهورانه می‌شود.

مردانی و سروش یار (۱۴۰۳) تأثیر شاخص‌های حاکمیت شرکتی بر سیاست‌های متهورانه مالیاتی را بررسی کردند. در این پژوهش، چهار فرضیه تدوین و با استفاده از روش حذف سیستماتیک، نمونه‌ای متشکل از ۱۶۷ شرکت طی سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۰ انتخاب شد. مدل مورد استفاده، رگرسیون داده‌های ترکیبی بود. نتایج نشان داد اعضای غیرموظف هیئت مدیره موجب کاهش سیاست‌های متهورانه مالیاتی می‌شوند، درحالی که اندازه هیئت مدیره تأثیر معناداری ندارد. همچنین، حضور اعضای غیرموظف و تخصص کمیته حسابرسی نیز به کاهش این سیاست‌ها منجر می‌شود.

فرضیه‌های پژوهش

با اتکا به مبانی نظری و پیشینه پژوهش، فرضیه‌های تحقیق به شرح زیر تدوین گردیده‌اند:

فرضیه اول: کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه بر انعطاف‌پذیری مالی تأثیر معناداری دارد.

فرضیه دوم: کیفیت ویژگی‌های کمیته حسابرسی تأثیر کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه بر انعطاف‌پذیری مالی را تعدیل می‌کند.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی، از نظر زمانی پس رویدادی و از نظر ماهیت توصیفی از نوع همبستگی است که ویژگی‌های متغیرها و رابطه بین آن‌ها را از طریق تحلیل رگرسیون بررسی می‌کند. در گام بعدی، پس از جمع‌آوری داده‌ها از نمونه جامعه آماری، تجزیه و تحلیل داده‌ها به منظور آزمون فرضیه‌ها انجام می‌شود. با توجه به حجم زیاد داده‌ها و نیاز به پردازش آن‌ها، از نرم‌افزار Excel 2013 و EViews 9 برای برآورد آمار توصیفی و پارامترهای مدل و تحلیل و استنباط آماری استفاده می‌شود.

جامعه آماری شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۲ می‌باشد. نمونه پژوهش، بخشی محدود از جامعه آماری است که ویژگی‌های اصلی و شاخص آن را نمایندگی می‌کند. در این مطالعه، معیارهایی برای انتخاب نمونه آماری تعیین شده که در جدول ۱ ارائه شده‌اند. شرکت‌هایی که تمامی این معیارها را دارا باشند، به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شده و سایر شرکت‌ها از فهرست حذف خواهند شد.

جدول ۱. شیوه انتخاب نمونه

شرح	تعداد	تعداد
تعداد کل شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس تا پایان سال ۱۴۰۲	۶۱۲	
در دوره‌هایی از سال ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۲ در بورس حضور نداشته‌اند.	(۱۳۱)	
سال مالی آن‌ها به پایان اسفند ختم نشده باشد	(۱۲۴)	
شرکت بین دوره زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۲ تغییر سال مالی داده باشند.	(۱۱۷)	
شرکت‌های واسطه‌گری مالی، سرمایه‌گذاری و تحلیل‌گری به دلیل ماهیت خاص	(۹۳)	
مجموع شرکت‌های حذف‌شده	(۴۶۵)	
تعداد شرکت‌های نمونه	۱۴۷	

داده‌های موردنیاز این پژوهش از طریق پایگاه اطلاعاتی سازمان بورس و اوراق بهادار تهران (سامانه کدال) و نیز نرم‌افزار ره‌آورد نوین استخراج و جمع‌بندی شده است. علاوه بر این،

صورت‌های مالی اساسی شرکت‌ها به همراه یادداشت‌های توضیحی پایان دوره مالی، به عنوان منابع اصلی تأمین اطلاعات در فرآیند تحلیل مورد بهره‌برداری قرار گرفته‌اند.

مدل‌ها و متغیرهای پژوهش

برای آزمون فرضیه‌های پژوهش، از مدل رگرسیون لجستیک پنل استفاده شده است. فرضیه اول که به تأثیر کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه بر انعطاف‌پذیری مالی مربوط می‌شود، با استفاده از مدل ۱ و فرضیه دوم که به تأثیر کیفیت ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر رابطه بین کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه و انعطاف‌پذیری مالی مربوط می‌شود، به با استفاده از مدل ۲ آزمون شده‌اند. در ادامه، به معرفی مدل استفاده شده پرداخته می‌شود.

مدل آزمون فرضیه اول

$$\text{Logit}(\text{flexibility}_{it})$$

$$= \alpha_0 + \alpha_1 \text{ATR} + \alpha_2 \text{AQ} + \alpha_3 \text{CINT} + \alpha_4 \text{INVENT} + \alpha_5 \text{ROA} + \alpha_6 \text{CSR} + \varepsilon$$

مدل آزمون فرضیه دوم

$$\text{Logit}(\text{flexibility}_{it})$$

$$= \alpha_0 + \alpha_1 \text{ATR} + \alpha_2 \text{AC} + \alpha_3 (\text{ATR} \times \text{AC}) + \alpha_4 \text{AQ} + \alpha_5 \text{CINT} + \alpha_6 \text{INVENT} + \alpha_7 \text{ROA} + \alpha_8 \text{CSR} + \varepsilon$$

در مدل‌های فوق:

Flexibility: انعطاف‌پذیری مالی، AT: کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه، AC: کیفیت ویژگی کمیته حسابرسی، AQ: کیفیت حسابرسی، CINT: شدت سرمایه‌گذاری در دارایی ثابت، INVENT: شدت سرمایه‌گذاری در موجودی‌ها، ROA: نرخ بازده دارایی‌ها، CSR: مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت.

متغیرهای پژوهش

انعطاف‌پذیری مالی:

در این تحقیق، برای سنجش انعطاف پذیری مالی، ظرفیت مازاد بدهی شرکت ملاک قرار گرفته و محاسبه آن به صورت زیر انجام می شود. (رحمانی و همکاران، ۱۳۹۱).

در نخستین گام جهت شناسایی ظرفیت مازاد بدهی شرکت ها و به شرح زیر استفاده می شود.

$$LEV_{it} = \alpha_1 LEV_{it-1} + \beta_1 Ind LEV_{it} + \beta_2 M/B_{it} + \beta_3 SIZE_{it} + \beta_4 Tan_{it} + \beta_5 Profitability_{it} + Inflation_{it} + \varepsilon$$

LEV: نشان دهنده ی نسبت بدهی به جمع دارایی های شرکت

IndLEV: میانه ی بدهی شرکت های حاضر در صنعت

M/B: نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری (نشان دهنده ی فرصت های رشد شرکت) که از طریق مجموع بدهی و ارزش بازار سهام به جمع دارایی ها مورد سنجش قرار می گیرد.

SIZE: لگاریتم دارایی های شرکت

TAN: نسبت دارایی های ثابت به کل دارایی ها (قابلیت وثیقه گذاری دارایی ها)

Profita: سود قبل از بهره و مالیات به جمع دارایی ها

Infla: نرخ تورم سال، بر اساس رشد شاخص مصرف کننده مطابق اعلام بانک مرکزی

در این مدل، شرکت هایی دارای ظرفیت مازاد بدهی در نظر گرفته می شود که یک انحراف منفی بین مقادیر واقعی و مقادیر برآوردی (مقادیر واقعی کم تر از مقادیر مورد انتظار باشد) داشته باشند.

به منظور کاهش اثر خطای احتمالی مدل بر نتایج، در این پژوهش برای نمایش ظرفیت مازاد بدهی از دو شاخص استفاده شده است. بر اساس معیار نخست، هرگاه اختلاف بین مقدار برآوردی (هدف) و مقدار واقعی بدهی منفی بوده و اندازه این انحراف بیش از ۱۰ درصد متغیر وابسته (نسبت بدهی) باشد، شرکت دارای ظرفیت مازاد بدهی تلقی می شود. طبق معیار دوم، مقدار انحراف منفی باید بیش از ۱/۵ برابر انحراف معیار نسبت بدهی باشد تا وجود ظرفیت مازاد بدهی تأیید گردد (رحمانی و همکاران، ۱۳۹۱). در نهایت، چنانچه شرکتی

حداقل طی دو سال متوالی واجد ظرفیت مازاد بدهی باشد، آن شرکت به عنوان شرکتی دارای انعطاف پذیری مالی شناخته می شود. این متغیر دو ارزشی در نظر گرفته شده است، بدین صورت که اگر شرکت دارای انعطاف پذیری مالی باشد، عدد ۱ در غیر اینصورت برابر با صفر است. در نظر گرفتن این معیار اطمینان می دهد که رفتار مشاهده شده تصادفی نبوده، بلکه ناشی از یک سیاست از پیش تعیین شده است؛ به گونه ای که شرکت ها به صورت آگاهانه بخشی از ظرفیت بدهی خود را برای مواجهه با شرایط پیش بینی نشده حفظ می کنند. (رحمانی و همکاران، ۱۳۹۱).

کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه:

برای سنجش کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه از چهار شاخص شامل تفاوت مالیات ابرازی و قطعی، تفاوت نرخ قانونی و مؤثر مالیاتی، تفاوت نسبت درآمد مشمول مالیات به فروش با ضریب سودآوری صنعت و مدیریت سود (حداقل سازی سود) استفاده می شود (حسینی و همکاران، ۱۴۰۰).

تفاوت مالیات ابرازی و مالیات قطعی (DTD): نشان دهنده اختلاف بین سود مشمول مالیات تعیین شده توسط سازمان امور مالیاتی و سود اعلامی شرکت است. این شاخص به عنوان معیاری برای کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه در نظر گرفته شده و جهت همگن سازی بر کل دارایی ها تقسیم می شود (حسینی و همکاران، ۱۴۰۰). نحوه محاسبه عدد تفاوت مالیات ابرازی و مالیات قطعی به این صورت است که ابتدا میانگین تفاوت مالیات ابرازی و مالیات قطعی تمام شرکت های نمونه در هر سال محاسبه می شود. شرکت هایی که تفاوت مالیات ابرازی و مالیات قطعی آن ها از میانگین بالاتر است عدد یک و شرکت هایی که از میانگین پایین تر است صفر می دهیم.

تفاوت نرخ قانونی و نرخ مؤثر مالیاتی (SRER): نرخ مؤثر مالیاتی از حاصل تقسیم مالیات قطعی پرداختی سالانه بر سود پیش از کسر مالیات محاسبه می شود. اختلاف میان نرخ قانونی مالیات و نرخ مؤثر مالیاتی، به عنوان شاخص و متغیری برای سنجش کیفیت گزارشگری

^۱- Declared Tax and Definitive tax

^۲- Statutory Rate and Effective tax Rate

مالیاتی متهورانه مورد استفاده قرار می‌گیرد (حسینی و همکاران، ۱۴۰۰). نحوه محاسبه عدد تفاوت نرخ قانونی و نرخ مؤثر مالیاتی به این صورت است که ابتدا میانگین تفاوت نرخ قانونی و نرخ مؤثر مالیاتی تمام شرکت‌های نمونه در هر سال محاسبه می‌شود. شرکت‌هایی که تفاوت نرخ قانونی و نرخ مؤثر مالیاتی آن‌ها از میانگین بالاتر است عدد یک و شرکت‌هایی که از میانگین پایین‌تر است صفر می‌دهیم.

تفاوت بین نسبت درآمد مشمول مالیات به فروش و ضریب سودآوری صنعت (TIPR): در مواردی که توسط مراجع دولتی ذی‌صلاح برای تولید یا عرضه کالا، نرخ سود مشخصی تعیین می‌شود، سطح سودآوری و حاشیه سود نیز از سوی نهادهای قانونی نظیر سازمان تعزیرات، شورای رقابت و سازمان امور مالیاتی برآورد و تعیین می‌گردد. به‌عنوان نمونه، در چارچوب اجرای بند (الف) ماده ۱۵۴ قانون مالیات‌های مستقیم، کمیسیون تعیین ضرایب تشخیص درآمد مشمول مالیات با مشارکت نهادهایی همچون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان نظام پزشکی، سازمان نظام مهندسی، اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، اتاق اصناف تهران و سازمان امور مالیاتی کشور و با حضور نمایندگان این مراجع، طی جلسات متعدد اقدام به تعیین این ضرایب می‌نماید. بر این اساس، اختلاف بین نسبت درآمد مشمول مالیات به فروش و ضریب سودآوری صنعت، به‌عنوان شاخصی برای سنجش کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه در نظر گرفته می‌شود (حسینی و همکاران، ۱۴۰۰).

روش محاسبه شاخص تفاوت بین نسبت درآمد مشمول مالیات به فروش و ضریب سودآوری صنعت به این صورت است که در گام نخست، میانگین سالانه این تفاوت برای کلیه شرکت‌های نمونه محاسبه می‌گردد. سپس شرکت‌هایی که مقدار این شاخص در آن‌ها بالاتر

^۱- ratio of Taxable lincome to sales and the industry Profitability Ratio

از میانگین محاسبه شده باشد، مقدار یک دریافت می کنند و برای شرکت هایی که مقدار آن کمتر از میانگین است، مقدار صفر در نظر گرفته می شود (حسینی و همکاران، ۱۴۰۰). مدیریت سود (EM): مدیریت سود در قالب حداقل سازی سود با هدف کاهش پرداخت های مالیاتی، به عنوان یکی از شاخص های کیفیت گزارشگری متهورانه مالیاتی لحاظ میشود. این نوع مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی است و در این پژوهش، به منظور کمی سازی آن از مدل کازنیک مطابق الگوی زیر استفاده می شود.

$$\frac{TA_{it}}{A_{i,t-1}} = \beta_0 + \beta_1 \left(\frac{1}{A_{i,t-1}} \right) + \beta_2 \left(\frac{\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}}{A_{i,t-1}} \right) + \beta_3 \left(\frac{PPE_{it}}{A_{i,t-1}} \right) + \beta_4 \left(\frac{CFO_{it}}{A_{i,t-1}} \right) + \varepsilon$$

$TA_{i,t}$ = کل ارقام تعهدی سال جاری (مابه التفاوت جریان نقد عملیاتی و سود قبل از ارقام غیر مترقبه)

$A_{i,t-1}$ = جمع دارایی های ابتدای دوره

$\Delta REV_{i,t}$ = تفاوت درآمد عملیاتی سال جاری نسبت به سال قبل

$\Delta REC_{i,t}$ = تغییر در خالص حساب های دریافتی سال جاری نسبت به سال قبل

$CFO_{i,t}$ = کل جریان نقدی عملیاتی سال جاری

PPE_{it} = اموال، ماشین آلات و تجهیزات

ε_{it} = جزء خطا (ارقام تعهدی)

باقی مانده مدل کازنیک به عنوان شاخص سنجش مدیریت سود مورد استفاده قرار می گیرد. مقادیر منفی این باقیمانده ها نشان دهنده قرارگیری مشاهدات در زیر خط رگرسیون است؛ به این معنا که مقادیر واقعی ارقام تعهدی کمتر از مقادیر برآورد شده می باشند. بنابراین، در چنین شرایطی مدیریت سود در راستای حداقل سازی سود تفسیر می شود (حسینی و همکاران، ۱۴۰۰). نحوه محاسبه عدد مدیریت سود به این صورت است که ابتدا میانگین عدد مدیریت سود تمام شرکت های نمونه در هر سال محاسبه می شود. شرکت هایی که عدد

مدیریت سود آن‌ها از میانگین بالاتر است عدد یک و شرکت‌هایی که از میانگین پایین‌تر است صفر می‌دهیم.

با توجه به اینکه آثار گزارشگری مالیاتی متهورانه ممکن است فراتر از یک دوره مالی تداوم یابد و از طریق تعویق پرداخت مالیات به دوره‌های بعد منتقل شود، در این پژوهش اثرات زمانی از طریق کنترل سال‌های مالی و ساختار داده‌های تابلویی لحاظ شده است. همچنین، برای کاهش سوگیری ناشی از عدم تطابق زمانی و انعکاس آثار تأخیری، متغیرهای پژوهش به صورت دوره‌ای و مبتنی بر اطلاعات هر سال مالی محاسبه شده‌اند تا اثر انباشته رفتار مالیاتی در وضعیت انعطاف‌پذیری مالی شرکت منعکس شود.

نحوه تبدیل ۴ معیار کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه به یک عدد: بعد از اجرای عملیات بالا که برای معیار ۴ از کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه شرح داده شد، در نهایت برای هر شرکت در هر سال ۴ عدد وجود دارد.

تفاوت مالیات ابرازی و مالیات قطعی، تفاوت نرخ قانونی و نرخ مؤثر مالیاتی، تفاوت بین نسبت درآمد مشمول مالیات به فروش و ضریب سودآوری صنعت و مدیریت سود. حال این ۴ عدد را میانه گرفته اعدادی که از میانه بالاتر است یک و اعدادی که میانه پایین‌تر است

صفر می‌دهیم. فرض کنیم جمع اعداد معیارهای ۴ گانه گزارشگری مالیاتی برای شرکت X، دو می‌شود. پس صورت کسر عدد ۲ و مخرج کسر عدد ۴ است. در نهایت، مقدار عددی یا نسبت محاسبه‌شده به‌عنوان شاخص گزارشگری مالیاتی شرکت X در سال ۱۳۹۳ تلقی می‌شود و همین رویه به‌صورت یکنواخت برای سایر سال‌ها نیز به‌کار گرفته خواهد شد.

کیفیت ویژگی‌های کمیته حسابرسی:

مهم‌ترین ابعاد مرتبط با کیفیت ویژگی‌های کمیته حسابرسی شامل استقلال اعضای کمیته حسابرسی، تنوع جنسیتی در ترکیب آن، اندازه کمیته حسابرسی، میزان برگزاری جلسات کمیته حسابرسی و همچنین سطح تخصص مالی اعضای این کمیته است.

استقلال کمیته حسابرسی:

استقلال کمیته حسابرسی به‌صورت یک متغیر دوحالتی (صفر و یک) تعریف می‌شود. به این معنا که اگر نسبت اعضای مستقل کمیته حسابرسی به کل اعضای آن بیش از ۰/۵ باشد، نشان‌دهنده وجود سطحی از استقلال بوده و مقدار متغیر برابر با یک در نظر گرفته می‌شود؛ در غیر این صورت، مقدار آن صفر خواهد بود. (برزگر و همکاران، ۱۳۹۹).

تنوع جنسیتی:

در این تحقیق، برای محاسبه تنوع جنسیتی از درصد اعضای زن در کمیته حسابرسی استفاده می‌شود (برزگر و همکاران، ۱۳۹۹). نحوه محاسبه عدد تنوع جنسیتی کمیته حسابرسی به این صورت است که ابتدا میانگین تنوع جنسیتی کمیته حسابرسی تمام شرکت‌های نمونه محاسبه می‌شود. شرکت‌هایی که تنوع جنسیتی کمیته حسابرسی آن‌ها از میانگین بالاتر است عدد یک و شرکت‌هایی که از میانگین پایین‌تر است صفر می‌دهیم.

اندازه کمیته حسابرسی:

اندازه‌ی کمیته حسابرسی نشان‌دهنده تعداد کل اعضای تشکیل‌دهنده این کمیته در شرکت t طی سال است. (برزگر و همکاران، ۱۳۹۹). نحوه محاسبه عدد اندازه کمیته حسابرسی به این صورت است که ابتدا میانگین اندازه کمیته حسابرسی تمام شرکت‌های نمونه در هر سال محاسبه می‌شود. شرکت‌هایی که اندازه کمیته حسابرسی آن‌ها از میانگین بالاتر است عدد یک و شرکت‌هایی که از میانگین پایین‌تر است صفر می‌دهیم.

تعداد جلسات کمیته حسابرسی:

در این تحقیق این متغیر از طریق تعداد جلسات کمیته حسابرسی برگزار شده در یک سال محاسبه می‌شود. نحوه محاسبه عدد تعداد جلسات کمیته حسابرسی به این صورت است که ابتدا میانگین تعداد جلسات کمیته حسابرسی تمام شرکت‌های نمونه در هر سال محاسبه می‌شود. شرکت‌هایی که تعداد جلسات کمیته حسابرسی آن‌ها از میانگین بالاتر است عدد یک و شرکت‌هایی که از میانگین پایین‌تر است صفر می‌دهیم.

تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی:

در این تحقیق، برای محاسبه تخصص مالی اعضای کمیته‌ی حسابرسی از درصد اعضای دارای تخصص مالی و حسابداری در کمیته حسابرسی استفاده می‌شود. نحوه محاسبه عدد تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی به این صورت است که ابتدا میانگین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی تمام شرکت‌های نمونه در هر سال محاسبه می‌شود. شرکت‌هایی که تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی آن‌ها از میانگین بالاتر است عدد یک و شرکت‌هایی که از میانگین پایین‌تر است صفر می‌دهیم (برزگر و همکاران، ۱۳۹۹).

نحوه تبدیل ۵ مؤلفه کیفیت ویژگی‌های کمیته حسابرسی به یک عدد:

بعد از اجرای عملیات بالا که برای معیار ۵ از کیفیت ویژگی‌های کمیته حسابرسی شرح داده شد، در نهایت برای هر شرکت در هر سال ۵ عدد وجود دارد: کمیته‌ی حسابرسی، تنوع جنسیتی، اندازه کمیته حسابرسی، تعداد جلسات کمیته حسابرسی و تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی. حال این ۵ عدد را میانه گرفته اعدادی که از میانه بالاتر است یک و اعدادی

که میانه پایین تر است صفر می دهیم. فرض کنیم جمع اعداد معیارهای ۵ گانه کیفیت ویژگی های کمیته حسابرسی برای شرکت X، دو می شود. در این محاسبه، مقدار صورت کسر برابر با عدد ۲ و مخرج آن برابر با عدد ۵ در نظر گرفته می شود. بنابراین، حاصل این نسبت به عنوان شاخص «کیفیت ویژگی های کمیته حسابرسی» برای شرکت X در سال ۱۳۹۳ محاسبه و گزارش می گردد. همین رویه محاسباتی به صورت یکنواخت برای سایر سال های مورد بررسی نیز اعمال خواهد شد تا امکان مقایسه پذیری نتایج در طول دوره زمانی فراهم شود.

متغیرهای کنترلی:

شدت سرمایه گذاری در دارایی های ثابت: این متغیر از تقسیم جمع اموال، ماشین آلات و تجهیزات بر جمع دارایی ها بدست می آید.

شدت سرمایه گذاری در موجودی کالا: این متغیر از تقسیم جمع موجودی کالا بر جمع دارایی ها بدست می آید.

کیفیت حسابرس: در این تحقیق برای اندازه گیری کیفیت حسابرس از متغیر اندازه موسسه حسابرسی که شرکت A را در سال t مورد حسابرسی قرار داده است استفاده می شود. در این پژوهش، سازمان حسابرسی به عنوان یک مؤسسه حسابرسی بزرگ، معتبر و دارای شهرت بالا (درجه ۱) در نظر گرفته شده است. در مقابل، سایر مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی که از نظر اندازه نسبت به سازمان حسابرسی کوچک تر هستند، به عنوان مؤسسات دارای اعتبار و شهرت پایین تر (درجه ۲) طبقه بندی شده اند. مبنای این طبقه بندی آن است که مؤسسات بزرگ تر به دلیل مشتریان و درآمد بیشتر، ریسک از دست دادن شهرت سنگین تری دارند و در نتیجه انگیزه بیشتری برای ارائه حسابرسی با کیفیت دارند. در این پژوهش، سازمان حسابرسی به عنوان بزرگ ترین مؤسسه با بالاترین شهرت در نظر گرفته شده و سایر مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی به عنوان مؤسسات با اندازه و شهرت نسبی کمتر طبقه بندی شده اند. لازم به ذکر است که این طبقه بندی ناشی از اندازه است و لزوماً به معنای بی کیفیتی سایر مؤسسات نیست. در صورتی که حسابرس شرکت

صاحب کار در دوره پژوهش، سازمان حسابرسی باشد، مقدار متغیر کیفیت حسابرس برابر با ۱ و در غیر این صورت برابر با ۰ در نظر گرفته می شود. (خواجوی و کیا مهر، ۱۳۹۴).

نسبت بازده دارایی ها: این متغیر از تقسیم سود عملیاتی قبل از استهلاک بر خالص دارایی های عملیاتی بدست می آید.

مسئولیت اجتماعی شرکت: در این پژوهش، «مسئولیت پذیری اجتماعی» در قالب چهار بُعد مجزا (مشارکت اجتماعی، روابط کارکنان، محیط زیست و ویژگی محصولات) عملیاتی سازی شده است که هر یک واجد مجموعه ای از شاخص های قوت و ضعف اختصاصی هستند.

بعد مشارکت اجتماعی		
موارد مثبت	کمک های خیریه	کمک های نوآورانه
موارد منفی	تعطیلی کارخانه	عدم پرداخت مالیات.
بعد روابط کارکنان		
موارد مثبت	به اشتراک گذاشتن سود نقدی	مزایای بازنشستگی.
موارد منفی	ضعف بهداشت و ایمنی	کاهش نیروی کار.
بعد محیط زیست		
موارد مثبت	انرژی پاک	کنترل آلودگی هوا
موارد منفی	تولید زباله های خطرناک	پرداخت جریمه
بعد ویژگی محصولات		
موارد مثبت	کیفیت محصول	پرداخت جریمه در مورد ایمنی محصول
موارد منفی	ایمنی محصول	پرداخت جریمه برای فعالیت های تبلیغاتی.

به منظور سنجش هر بُعد، ابتدا امتیاز نقاط ضعف از امتیاز نقاط قوت کسر می شود تا نمره خالص همان بُعد به دست آید. در گام نهایی، با تجمیع نمرات چهارگانه، شاخص کلی مسئولیت پذیری اجتماعی محاسبه می گردد. برای کدگذاری متغیرها، از رویکرد دوجبهی (صفر و یک) استفاده شده است؛ به گونه ای که وجود هر یک از مؤلفه های قوت یا ضعف

معادل عدد یک و عدم وجود آن‌ها معادل عدد صفر لحاظ می‌شود. داده‌های مورد نیاز جهت استخراج این شاخص‌ها از محتوای گزارش‌های هیئت مدیره شرکت‌ها گردآوری شده است. سطح افشا در هر شرکت برابر است با نسبت مجموع امتیازات اقلام افشاشده به کل امتیاز قابل کسب برای مؤلفه‌های افشا که آن شرکت امکان افشای آن‌ها را داشته است. (تفتیان و همکاران، ۱۳۹۵).

$$\text{جمع امتیاز کل مؤلفه‌های قابل افشا شرکت} = \frac{\text{جمع کل مؤلفه‌های افشا شده شرکت}}{\text{مسئولیت اجتماعی شرکت}}$$

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

در جداول ۲ و ۳، شاخص‌های آمار توصیفی مربوط به متغیرهای مورد بررسی گزارش شده است. این شاخص‌ها دربرگیرنده معیارهای گرایش مرکزی و پراکندگی از جمله میانگین، میانه، انحراف معیار، حداقل و حداکثر مقادیر، به همراه سنجه‌های توزیعی نظیر چولگی و کشیدگی هستند که تصویری جامع از ویژگی‌های داده‌ها ارائه می‌دهند. شایان ذکر است به منظور کنترل اثرات نامطلوب مشاهدات پرت و افزایش قابلیت اتکای نتایج، تمامی متغیرهای پیوسته با استفاده از روش برش در سطوح ۱ و ۹۹ درصد تعدیل شده‌اند. با توجه به نزدیکی مقدار میانگین و میانه در متغیرها، می‌توان نتیجه گرفت که توزیع آماری آن‌ها مناسب است. همچنین، از آنجا که انحراف معیار متغیرها برابر با صفر نیست، امکان استفاده از آن‌ها در مدل‌سازی آماری فراهم است.

جدول ۲. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه	میانگین	میانه	انحراف معیار	کمینه	بیشینه	چولگی	کشیدگی
۰/۳۹۶	۰/۳۷۴	۰/۱۳۶	۰/۰۰۰	۰/۷۹۶	۰/۰۵۲	۱/۱۲۵	

کیفیت ویژگی های کمیت حسابرسی	۰/۶۴۳	۰/۴۹۵	۰/۱۹۶	۰/۰۷۹	۰/۹۲۴	۰/۰۱۲	۲/۳۶۰
شدت سرمایه گذاری در دارایی های ثابت	۰/۴۹	۰/۲۵	۰/۰۹۳	۰/۰۹	۰/۶۹۵	۱/۱۱۹	۱/۴۱۰
شدت سرمایه گذاری در موجودی کالا	۰/۰۹	۰/۲۵	۰/۰۸۶	۰/۱۹	۰/۳۶	-۰/۰۳۹	-۱/۵۲۰
نسبت بازده دارایی ها	۰/۶۷۱	۰/۴۱۶	۰/۲۵۱	-۰/۲۴۰	۰/۵۶۰	۰/۱۱۰	۱/۰۰۲
مسئولیت اجتماعی شرکت	۰/۴۵۶۲	۰/۴۶۲۷	۰/۰۵۳۷	۰/۲۰۵۶	۰/۵۸۰۷	۰/۹۹۶	-۱/۲۳۹

جدول ۳. آمارهای توصیفی متغیرهای دامی تحقیق

نام متغیر	کد	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی
انعطاف پذیری مالی	۱	۱۱۸۶	۷۳/۳۵
	۰	۴۳۱	۲۶/۶۵
کیفیت حسابرسی	۱	۱۰۶۶	۶۵/۹۲
	۰	۵۵۱	۳۴/۰۸

آمار توصیفی معیار کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه و مشاهده اختلاف بین میانگین و ماکزیمم این معیار (۰/۴۰۰) و مقایسه با اختلاف بین میانگین و ماکزیمم متغیر انعطاف پذیری

مالی (۰/۰۱۸) نشان می دهد شتاب در رشد کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه بسیار بیش از شتاب در رشد انعطاف پذیری مالی بوده است. می توان اینگونه تفسیر نمود که تلاش شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای کاهش مالیات پرداختی از طرق مختلفی مانند اجتناب مالیاتی، فرار مالیاتی یا مدیریت سود، باعث بهبود انعطاف پذیری مالی شده است؛ هر چند این مقدار ناچیز است. شاید بتوان ناچیز بودن افزایش در انعطاف پذیری مالی (۰/۰۱۸) نسبت به افزایش کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه (۰/۴۰۰) را به کیفیت ویژگی های کمیته حسابرسی نسبت داد. زیرا طبق مبانی نظری پژوهش، کمیته حسابرسی می تواند چارچوب سیاست مالیاتی را ایجاد و اجرا کنند که با اهداف بلندمدت و استانداردهای اخلاقی شرکت هماهنگ باشد و از برنامه ریزی مالیاتی بیش از حد متهورانه جلوگیری کند.

نتایج آزمون فرضیه های پژوهش

نتیجه آزمون فرضیه اول:

جدول ۴. نتایج آزمون رگرسیون چندمتغیره

$Logit(flexibility_{it}) = \alpha_0 + \alpha_1 ATR + \alpha_2 AQ + \alpha_3 CINT + \alpha_4 INVENT + \alpha_5 ROA + \alpha_6 CSR + \varepsilon$					
نام فارسی	نماد	ضریب متغیر	خطای معیار	آماره Z	P-Value
کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه	ATR	۰/۲۸۴	۰/۰۸۱	۳/۵۰	۰/۰۰۰۵ ***
کیفیت حسابرسی	AQ	۰/۰۶۷	۰/۲۱۸	۰/۳۱	۰/۷۵۶۶
شدت سرمایه گذاری در دارایی ثابت	CINT	۰/۳۴۸	۰/۱۵۹	۲/۱۹	۰/۰۲۸۵ ***

شدت سرمایه‌گذاری در موجودی‌ها	INVENT	۰/۰۸۴	۰/۱۸۲	۰/۴۶	۰/۶۴۵
نرخ بازده دارایی‌ها	ROA	۰/۱۱۹	۰/۲۴۹	۰/۴۸	۰/۶۳۲
مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت	CSR	۰/۲۴۷	۰/۱۰۸	۲/۲۹	۰/۰۲۲۰ ***
عرض از مبداء	C	-۰/۴۴۶	۰/۳۰۸	-۱/۴۵	۰/۱۴۷
R2 Adj McFadden		۰/۱۹۸	LR statistic	۳۸/۷۲	
لگاریتم درست‌نمایی (Log likelihood)		-۸۷۱/۴۲	R2 McFadden	۰/۲۱۴	

(منبع: یافته‌های تحقیق)

طبق نگاره فوق، مدل رگرسیونی با توجه به آماره F و مقدار به‌دست آمده، از نظر آماری معنادار است. این نتیجه نشان‌دهنده معناداری کلی مدل می‌باشد (دلاور، ۱۴۰۱). همچنین، مطابق نظر (Wooldridge (2010 و Greene (2012 در بسیاری از مطالعات تجربی، مدل احتمال خطی به‌عنوان تخمین اولیه و قابل تفسیر برای متغیرهای وابسته دودویی مورد استفاده قرار می‌گیرد، به‌ویژه زمانی که هدف اصلی بررسی جهت و معناداری روابط باشد. با این وجود، مدل‌ها با استفاده از رگرسیون لاجیت نیز مجدداً برآورد شد و نتایج از نظر جهت و معناداری ضرایب با مدل اولیه سازگار بود.

بر این اساس، به‌منظور بررسی اثر هر یک از متغیرها، آزمون معناداری ضرایب در ادامه انجام می‌شود و همچنین اعتبار و قدرت تبیینی مدل از طریق ضریب تعیین ارزیابی خواهد شد (دلاور، ۱۴۰۱). با توجه به ضریب کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه در مدل رگرسیونی که برابر با ۰/۲۸۵ می‌باشد و از نظر آماری معنی‌دار است بنابراین فرضیه اول در این حالت

پذیرفته می‌شود. به بیان دیگر می‌توان گفت که کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه، باعث افزایش انعطاف‌پذیری مالی می‌شود. و بین این دو متغیر رابطه مستقیمی وجود دارد.

نتایج آزمون فرضیه دوم:

جدول ۵. خلاصه نتایج مدل رگرسیونی

$\text{Logit}(\text{flexibility}_{it}) = \alpha_0 + \alpha_1 \text{ATR} + \alpha_2 \text{AC} + \alpha_3 (\text{ATR} \times \text{AC}) + \alpha_4 \text{AQ} + \alpha_5 \text{CINT} + \alpha_6 \text{INVENT} + \alpha_7 \text{ROA} + \alpha_8 \text{CSR} + \varepsilon$					
نام فارسی	نماد	ضریب متغیر	خطای معیار	آماره Z	P-Value
کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه	ATR	۰/۵۱۲	۰/۱۹۸	۲/۵۹	۰/۰۰۹۷ **
کیفیت ویژگی کمیته حسابرسی	AC	۰/۲۲۴	۰/۱۱۸	۱/۹۰	۰/۰۵۷۶
ضریب تعاملی کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه و ویژگی کمیته حسابرسی	ATR × AC	۰/۱۱۸	۰/۰۵۱	۲/۳۱۰	۰/۰۲۰۷ **
کیفیت حسابرسی	AQ	۰/۰۱۵	۰/۰۷۹	۰/۱۹	۰/۸۴۹۳
شدت سرمایه‌گذاری در دارایی ثابت	CINT	۰/۰۶۸	۰/۰۲۹	۲/۳۴	۰/۰۱۹۱ **
شدت سرمایه‌گذاری در موجودی‌ها	INVENT	۰/۴۶۲	۰/۱۵۸	۲/۹۲	۰/۰۰۳۵ **
نرخ بازده دارایی‌ها	ROA	۰/۰۱۴	۰/۰۴۱	۰/۳۴	۰/۷۳۲
مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت	CSR	۰/۰۹۷	۰/۱۰۱	۰/۹۶۰	۰/۳۳۷
عرض از مبدا	C	-۰/۵۷۷	۰/۸۶۲	-۰/۶۷۰	۰/۵۰۰۸

۵۴/۲۱	LR statistic	۰/۲۴۲	R2 Adj McFadden
۰/۲۶۸	R2 McFadden	-۱۷/۸۵۲	لگاریتم درست‌نمایی (Log likelihood)

*** معنی‌دار در سطح ۵ درصد،

منبع: محاسبات تحقیق

طبق جداول ارائه‌شده، مدل رگرسیونی با توجه به آماره F و مقدار به‌دست‌آمده از نظر آماری معنادار بوده و این امر بیانگر معناداری کلی مدل است. در ادامه، به‌منظور تعیین اثر هر یک از متغیرها، آزمون معناداری ضرایب انجام شده و همچنین اعتبار مدل از طریق ضریب تعیین مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. نتایج حاصل از بررسی هم‌زمان کیفیت ویژگی‌های کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه نشان‌دهنده ضریب مثبت ۰/۱۱۸ است که از نظر آماری معنادار می‌باشد؛ بنابراین در این حالت، فرضیه دوم تأیید و پذیرفته می‌شود. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده در نگاره بالا می‌توان گفت که کیفیت گزارشگری مالیاتی با ضریب ۰/۵۱۲ و به‌صورت مثبت بر انعطاف‌پذیری مالی اثرگذار است. همچنین ویژگی‌های کمیته حسابرسی با ضریب ۰/۲۲۴ اثرگذار بوده و می‌توان گفت که ویژگی‌های کمیته حسابرسی در شرکت تأثیر معنی‌داری بر انعطاف‌پذیری مالی داشته است. علاوه بر آن و بررسی نقش تعاملی ویژگی‌های کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه با ضریب ۰/۱۱۸ معنادار بوده که در مقایسه آن با ضریب کیفیت گزارشگری مالیاتی به میزان ۰/۵۱۲ می‌توان گفت ویژگی‌های کمیته حسابرسی در شرکت، تأثیر مثبت کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه بر انعطاف‌پذیری مالی را تقلیل داده است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

پژوهش حاضر با هدف بررسی تجربی تأثیر کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه بر انعطاف‌پذیری مالی با توجه به نقش تعدیل‌گری کیفیت ویژگی‌های کمیته حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران به مرحله اجرا درآمده است.

در گام نخست روند اجرایی، چارچوب مفهومی و فرضیات پژوهش با اتکا به مبانی نظری نظیر تئوری نمایندگی و ساختار سرمایه شکل گرفت و دو فرضیه اصلی جهت سنجش اثر مستقیم گزارشگری مالیاتی بر انعطاف‌پذیری مالی و نیز اثر تعاملی ویژگی‌های کمیته حسابرسی تدوین گردید. قلمرو زمانی پژوهش مشتمل بر یک دوره زمانی ۱۱ ساله از سال ۱۳۹۲ لغایت ۱۴۰۲ تعیین شد و جامعه آماری کلیه شرکت‌های حاضر در بورس تهران را شامل گردید. در مرحله جمع‌آوری و استخراج متغیرها، داده‌های مورد نیاز با بهره‌گیری از سامانه جامع ناشران بورسی (کدال)، نرم‌افزار ره‌آورد نوین و یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی تجمیع و در محیط نرم‌افزار اکسل سازماندهی گردید. =در نهایت و در مرحله پردازش و تحلیل استنباطی داده‌ها، با توجه به ماهیت دوجبهی متغیر وابسته، الگوی از مدل رگرسیون لجستیک داده‌های تابلویی با روش حداکثر درست‌نمایی در محیط نرم‌افزار ایویوز استفاده گردید. پارامترهای مدل‌ها همراه با شاخص‌های مناسب این روش نظیر آماره نسبت درست‌نمایی و ضریب تعیین مک‌فادن برآورد و ارزیابی شدند تا بر مبنای آن زمینه قضاوت نهایی در خصوص تایید یا رد فرضیه‌های تحقیق فراهم آید.

نتایج آزمون فرضیه اول نشان داد که کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه تأثیر مثبت و معناداری بر انعطاف‌پذیری مالی شرکت‌ها دارد. به بیان دیگر، افزایش سطح گزارشگری مالیاتی متهورانه می‌تواند از طریق کاهش یا تعویق در پرداخت مالیات، منابع نقدی در اختیار شرکت قرار دهد و در نتیجه توانایی شرکت در مدیریت تعهدات مالی کوتاه‌مدت و حفظ انعطاف‌پذیری مالی را تقویت کند. این یافته با نتایج پژوهش‌های (Islam et al. (2022 و (Oktawa et al. (2019 همسو است. این همسویی را می‌توان از این منظر تبیین کرد که

راهبردهای مالیاتی متهورانه اغلب با هدف کاهش بار مالیاتی جاری و افزایش جریانهای نقدی در دسترس شرکتها اتخاذ می‌شوند و این موضوع به‌طور مستقیم می‌تواند ظرفیت تأمین مالی داخلی و انعطاف‌پذیری مالی شرکتها را افزایش دهد. به عبارت دیگر، زمانی که شرکتها از طریق برنامه‌ریزی مالیاتی متهورانه بخشی از پرداخت‌های مالیاتی خود را به دوره‌های آتی منتقل می‌کنند، منابع نقدی بیشتری برای مدیریت فعالیت‌های عملیاتی و تصمیمات مالی در اختیار خواهند داشت که این امر به بهبود انعطاف‌پذیری مالی منجر می‌شود. در مطالعات خارجی، مانند پژوهش (Adegbite, 2025)، نقش کمیته حسابرسی در تهور مالیاتی بررسی شده و نتایج نشان داده است که ویژگی‌های حسابرسی و کمیته حسابرسی می‌تواند رفتار مالیاتی شرکتها را تحت تأثیر قرار دهد. همچنین Sánchez & Yagüe (2024) نشان دادند که اجتناب مالیاتی می‌تواند بر ساختار بدهی، جریانهای نقدی و تصمیمات مالی شرکتها اثرگذار باشد. این یافته‌ها از نظر کلی با نتیجه تحقیق حاضر همسو است؛ زیرا در تحقیق حاضر نیز مشخص شد که کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه بر انعطاف‌پذیری مالی تأثیر معناداری دارد. بنابراین، می‌توان گفت که در هر دو گروه مطالعات، رفتار مالیاتی شرکت صرفاً یک موضوع مالیاتی محدود نیست، بلکه با سیاست‌های مالی، توان تأمین مالی و انعطاف‌پذیری مالی شرکت ارتباط دارد.

نتایج آزمون فرضیه دوم موید این بود که کیفیت ویژگی‌های کمیته حسابرسی نقش تعدیل‌کننده‌ای در رابطه بین کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه و انعطاف‌پذیری مالی ایفا می‌کند؛ به گونه‌ای که افزایش کیفیت ویژگی‌های کمیته حسابرسی موجب تضعیف اثر مثبت گزارشگری مالیاتی متهورانه بر انعطاف‌پذیری مالی می‌شود. این نتیجه با یافته‌های پژوهش‌های (Jensen and Meckling, 2015)، Gul et al. (2013) و مردانی و سروش‌یار (۱۴۰۳) همخوانی دارد که نشان می‌دهند سازوکارهای حاکمیت شرکتی و به‌ویژه ویژگی‌های کمیته حسابرسی می‌توانند رفتارهای مالیاتی متهورانه شرکتها را محدود کنند. دلیل این همسویی آن است که کمیته‌های حسابرسی با برخورداری از استقلال، تخصص

مالی، تنوع در ترکیب اعضا و برگزاری جلسات منظم، نظارت مؤثرتری بر فرآیند گزارشگری مالی و تصمیمات مالیاتی اعمال می‌کند و در نتیجه احتمال اتخاذ سیاست‌های مالیاتی متهورانه توسط مدیریت کاهش می‌یابد. در چنین شرایطی، اگرچه گزارشگری مالیاتی متهورانه می‌تواند به طور موقت انعطاف‌پذیری مالی را افزایش دهد، اما نظارت مؤثر کمیته حسابرسی مانع از استفاده بیش از حد مدیران از این راهبردها شده و اثر مثبت آن بر انعطاف‌پذیری مالی را تعدیل می‌کند. بنابراین، وجود کمیته حسابرسی با کیفیت بالاتر می‌تواند به ایجاد تعادل میان منافع کوتاه‌مدت ناشی از کاهش بار مالیاتی و الزامات شفافیت و انضباط مالی در شرکت‌ها کمک کند.

رازدار و آشوری‌مندی (۱۴۰۳) نیز نشان دادند که برخی ویژگی‌های کمیته حسابرسی، مانند اندازه کمیته، با انعطاف‌پذیری مالی رابطه معناداری دارد. همچنین فتحی‌عبدالهی و همکاران (۱۴۰۳) بیان کردند که کیفیت کنترل داخلی می‌تواند رابطه بین کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه و کیفیت گزارشگری مالی متهورانه را تعدیل کند. مردانی و سروش‌یار (۱۴۰۳) نیز نشان دادند که برخی شاخص‌های حاکمیت شرکتی، از جمله حضور اعضای غیرموظف و تخصص کمیته حسابرسی، می‌تواند موجب کاهش سیاست‌های متهورانه مالیاتی شود. این نتایج با فرضیه دوم تحقیق حاضر همسو است؛ زیرا در این تحقیق نیز مشخص شد که کیفیت ویژگی‌های کمیته حسابرسی، رابطه بین کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه و انعطاف‌پذیری مالی را تعدیل می‌کند. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که کمیته حسابرسی در محیط ایران نقش مهمی در کنترل، هدایت و تعدیل آثار رفتارهای مالیاتی شرکت‌ها دارد. با وجود این شباهت‌ها، تفاوت‌هایی نیز میان مطالعات داخلی و خارجی مشاهده می‌شود. در پژوهش‌های خارجی معمولاً اجتناب مالیاتی یا تهور مالیاتی در ارتباط با متغیرهای گسترده‌تری مانند ساختار سررسید بدهی، جریان‌های نقدی آتی، اهرم مالی و قابلیت اتکای گزارشگری مالی بررسی شده است. اما در پژوهش‌های داخلی، تمرکز بیشتر بر ویژگی‌های کمیته حسابرسی، کنترل داخلی، حاکمیت شرکتی و کیفیت گزارشگری مالیاتی بوده است.

دلیل این تفاوت را می‌توان در تفاوت محیط‌های اقتصادی، سطح شفافیت اطلاعاتی، دسترسی به داده‌ها و ساختار نظام مالیاتی کشورها دانست. در کشورهای دارای بازارهای مالی توسعه‌یافته‌تر، داده‌های بیشتری برای بررسی اثرات پیچیده تهور مالیاتی بر تصمیمات مالی شرکت‌ها وجود دارد، در حالی که در ایران پژوهش‌ها بیشتر بر متغیرهایی متمرکزند که از صورت‌های مالی و گزارش‌های رسمی شرکت‌ها قابل استخراج هستند.

با توجه به تأیید فرضیه اول مبنی بر اینکه کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه بر انعطاف‌پذیری مالی تأثیر معناداری دارد، به مدیران شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود سیاست‌های مالیاتی خود را صرفاً با هدف کاهش کوتاه‌مدت هزینه مالیات تنظیم نکنند، بلکه آثار آن را بر توان تأمین مالی، نقدینگی، ظرفیت استقراض و انعطاف‌پذیری مالی شرکت نیز مورد توجه قرار دهند. از آنجا که نتایج تحقیق نشان داده است گزارشگری مالیاتی متهورانه می‌تواند بر انعطاف‌پذیری مالی اثرگذار باشد، لازم است مدیران مالی پیش از اتخاذ راهبردهای مالیاتی جسورانه، پیامدهای آن را بر اعتبار شرکت نزد سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان، سازمان امور مالیاتی و سایر ذی‌نفعان ارزیابی کنند. با توجه به نتیجه فرضیه اول، پیشنهاد می‌شود شرکت‌ها یک چارچوب مشخص برای مدیریت ریسک مالیاتی تدوین کنند. این چارچوب باید شامل شناسایی ریسک‌های ناشی از گزارشگری مالیاتی متهورانه، ارزیابی احتمال جرایم و هزینه‌های آتی مالیاتی، بررسی اثر آن بر جریان‌های نقدی و تعیین حدود قابل قبول برای تصمیمات مالیاتی باشد. با توجه به تأیید فرضیه دوم مبنی بر اینکه کیفیت ویژگی‌های کمیته حسابرسی، اثر کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه بر انعطاف‌پذیری مالی را تعدیل می‌کند، به هیئت‌مدیره شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود در انتخاب اعضای کمیته حسابرسی، به ویژگی‌هایی مانند تخصص مالی و حسابداری، استقلال، تجربه حرفه‌ای، آشنایی با قوانین مالیاتی و توان نظارتی اعضا توجه بیشتری داشته باشند. تقویت این کمیته می‌تواند یکی از ابزارهای مهم کنترل پیامدهای مالی تصمیمات مالیاتی شرکت باشد. همچنین با توجه به نقش تعدیل‌گری کمیته حسابرسی، پیشنهاد می‌شود کمیته حسابرسی نظارت منظم‌تری بر سیاست‌های مالیاتی

شرکت داشته باشد و گزارش‌های دوره‌ای در خصوص ریسک‌های مالیاتی، دعاوی احتمالی، جرایم مالیاتی، اختلافات با سازمان امور مالیاتی و آثار این موارد بر منابع نقدی شرکت تهیه کند. این اقدام موجب می‌شود تصمیمات مالیاتی متهورانه بدون ارزیابی کافی اجرا نشوند و اثرات احتمالی آن بر انعطاف‌پذیری مالی شرکت به موقع شناسایی و مدیریت گردد. با توجه به تأیید هم‌زمان دو فرضیه، پیشنهاد می‌شود شرکت‌ها بین واحد مالی، واحد حسابرسی داخلی و کمیته حسابرسی هماهنگی بیشتری ایجاد کنند. از آنجا که نتایج آزمون فرضیه‌ها نشان داده است هم گزارشگری مالیاتی متهورانه و هم کیفیت کمیته حسابرسی در انعطاف‌پذیری مالی نقش دارند، همکاری این بخش‌ها می‌تواند به تصمیم‌گیری بهتر در زمینه سیاست‌های مالیاتی، تأمین مالی و مدیریت نقدینگی منجر شود. به عبارت دیگر، تصمیمات مالیاتی نباید جدا از سیاست‌های مالی شرکت اتخاذ شود، بلکه باید در چارچوب کلی مدیریت مالی و راهبرد انعطاف‌پذیری مالی شرکت قرار گیرد. به سازمان بورس و نهادهای ناظر نیز پیشنهاد می‌شود دستورالعمل‌های دقیق‌تری برای افشای اطلاعات مربوط به ریسک‌های مالیاتی و کیفیت عملکرد کمیته حسابرسی تدوین کنند. در نهایت، به سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان پیشنهاد می‌شود هنگام ارزیابی شرکت‌ها، علاوه بر شاخص‌های سودآوری و نقدینگی، به نشانه‌های گزارشگری مالیاتی متهورانه و کیفیت کمیته حسابرسی نیز توجه کنند. تأیید فرضیه‌های تحقیق نشان می‌دهد که این دو عامل می‌توانند اطلاعات مهمی درباره انعطاف‌پذیری مالی شرکت ارائه دهند. بنابراین، شرکت‌هایی که سیاست‌های مالیاتی متهورانه دارند اما از کمیته حسابرسی ضعیفی برخوردارند، ممکن است با ریسک‌های بیشتری در زمینه تأمین مالی، نقدینگی و پایداری مالی مواجه شوند.

با توجه به تأیید فرضیه اول مبنی بر وجود تأثیر معنادار کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه بر انعطاف‌پذیری مالی، به پژوهشگران آینده پیشنهاد می‌شود این رابطه را با استفاده از معیارهای متفاوت انعطاف‌پذیری مالی مورد بررسی قرار دهند. همچنین با توجه به نتایج

فرضیه اول، پیشنهاد می‌شود در تحقیقات بعدی رابطه غیرخطی بین کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه و انعطاف‌پذیری مالی نیز بررسی شود. این احتمال وجود دارد که تا سطحی از رفتارهای مالیاتی متهورانه، شرکت از مزایای صرفه‌جویی مالیاتی بهره‌مند شود، اما با افزایش شدت این رفتارها، هزینه‌های نظارتی، ریسک جرایم مالیاتی و کاهش اعتماد ذی‌نفعان، انعطاف‌پذیری مالی کاهش یابد. بنابراین، بررسی الگوهای غیرخطی می‌تواند به درک دقیق‌تر این رابطه کمک کند. به پژوهشگران پیشنهاد می‌شود در مطالعات آینده، به‌جای استفاده از شاخص کلی کیفیت کمیته حسابرسی، هر یک از ویژگی‌های کمیته حسابرسی مانند استقلال اعضا، تخصص مالی، تعداد جلسات، اندازه کمیته و تجربه اعضا را به‌صورت جداگانه بررسی کنند. علاوه بر این پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، سایر سازوکارهای حاکمیت شرکتی نیز به‌عنوان متغیر تعدیل‌گر وارد مدل شوند. برای مثال، نقش هیئت‌مدیره مستقل، مالکیت نهادی، تمرکز مالکیت، کیفیت حسابرسی مستقل و کیفیت کنترل‌های داخلی می‌تواند در کنار کمیته حسابرسی بررسی شود.

محدودیت‌های تحقیق

محدودیت تحقیق، به قلمرو مکانی پژوهش مربوط می‌شود. این تحقیق بر اساس اطلاعات شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران انجام شده است؛ بنابراین نتایج آن ممکن است به‌طور کامل قابل تعمیم به شرکت‌های غیربورسی، شرکت‌های کوچک و متوسط یا شرکت‌های فعال در سایر بازارهای سرمایه نباشد. شرکت‌های بورسی معمولاً از نظر ساختار نظارتی، الزامات افشا و نحوه تأمین مالی با سایر شرکت‌ها تفاوت دارند.

همچنین، قلمرو زمانی تحقیق می‌تواند یکی از محدودیت‌های پژوهش باشد. نتایج به‌دست‌آمده مربوط به دوره زمانی مورد بررسی است و ممکن است در دوره‌های دیگر، به‌ویژه در شرایط متفاوت اقتصادی مانند رکود، تورم شدید، تغییرات قوانین مالیاتی، تحریم‌ها یا بحران‌های مالی، نتایج متفاوتی حاصل شود. بنابراین، تغییر شرایط اقتصادی و نهادی

می‌تواند بر رابطه بین گزارشگری مالیاتی متهورانه، انعطاف‌پذیری مالی و کیفیت کمیته حسابرسی اثرگذار باشد.

از دیگر محدودیت‌های تحقیق می‌توان به تأثیر عوامل برون‌سازمانی و کنترل‌ناپذیر اشاره کرد. عواملی مانند تغییرات مقررات مالیاتی، سیاست‌های دولت، نوسانات نرخ ارز، شرایط بازار سرمایه، محدودیت‌های تأمین مالی و وضعیت کلی اقتصاد کشور می‌توانند بر انعطاف‌پذیری مالی شرکت‌ها اثر بگذارند. با وجود استفاده از متغیرهای کنترلی در مدل پژوهش، امکان کنترل کامل همه این عوامل وجود ندارد.

تعارض منافع

نویسندگان هیچ گونه تعارض منافع ندارند.

ORCID

Mohammadali



<http://orcid.org/0009-0002-0188-7654>

Darvishidehnabad

Ali Namazian



<http://orcid.org/0000-0002-8369-6263>

Hadis Zeinali



<http://orcid.org/0000-0002-4583-1890>

منابع

حسینی، سیدمیشم، محفوظی، غلامرضا، و خردیار، سینا. (۱۴۰۰). بررسی نقش گزارشگری مالیاتی متهورانه در احتمال وجود تقلب در صورت‌های مالی. تحقیقات حسابداری و حسابرسی (تحقیقات حسابداری)، ۱۳(۵۰)، ۱۶۳-.

<https://doi.org/10.22034/iaar.2021.134617>. ۱۷۶

صمیمی ممان، معصومه، دهقان، عبدالمجید، و نوبری تبریزی، علی. (۱۳۹۶). تعیین ارتباط میان اجتناب از پرداخت مالیات با عملکرد و جوه نقد نگهداری شده در شرکت‌های پذیرفته شده

در بورس اوراق بهادار تهران. کنفرانس ملی تحقیقات علمی جهان در مدیریت، حسابداری،

حقوق و علوم اجتماعی. <https://sid.ir/paper/896997/fa>

دلاور، علی. (۱۴۰۱). روش‌های آماری در روان‌شناسی و علوم تربیتی. تهران: نشر ویرایش. (فصل

مربوط به رگرسیون چندگانه و تفسیر آزمون (F) <https://docibox.ir/book/6237601>

رازدار، محمدرضا و آشوری مندی، مجید، ۱۴۰۳، تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر انعطاف

پذیری مالی با توجه به ساختار سرمایه شرکت‌های پذیرفته شده در بازار بورس تهران، اولین

همایش ملی حسابداری و مدیریت کسب و کار در دنیای

دیجیتال، قائنات، <https://civilica.com/doc/2117702>

شعری آناقیز، صابر و محسنی رستاقی، بهرام. (۱۳۹۴). انعطاف‌پذیری مالی و تصمیمات ساختار

سرمایه در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. مطالعات تجربی حسابداری

مالی، <https://doi.org/10.22054/qjma.2020.1882.1093>

فروغی، داریوش؛ امیری، هادی و بختیاروند، محمد زمانی (۱۳۹۵)، تأثیر توانایی مدیریتی بر اجتناب

مالیاتی، شماره ۲۶، صص ۱۳۱-۱۵۰.

<https://doi.org/10.22103/jak.2016.1535>

کیان، علیرضا و پورحیدری، امید و کامیابی، یحیی. (۱۳۹۷). بررسی رفتار مدیران در بکارگیری

حسابداری ذهنی در گزارشگری صورت سود و زیان. مطالعات تجربی حسابداری مالی،

۱۵ (۵۸)، <https://doi.org/10.22054/qjma.2018.9424>

مردانی، زهرا و سروش یار، افسانه، ۱۴۰۳، تأثیر شاخصهای حاکمیت شرکتی بر سیاست متهورانه

مالیاتی، <https://doi.org/10.71848/jcma.2024.997369>

References

Adegbite, T. A. . (2025). Audit Quality and Tax Aggressiveness: Financial Service Companies Overview. *Jurnal Akuntansi*, 17(1), 15–35.

<https://doi.org/10.28932/jam.v17i1.11219>

Desai, M. A., & Dharmapala, D. (2006). Corporate tax avoidance and high leverage: The role of debt in tax planning. *Journal of Financial*

- Economics*, 79(3), 629–660.
<https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2005.02.002>
- Deslandes, M., Fortin, A., & Landry, S. (2020). Audit committee characteristics and tax aggressiveness. *Managerial Auditing Journal*, 35(2), 272–293. <https://doi.org/10.1108/MAJ-12-2018-2109>
- Pomeroy, B. (2010). Audit committee member investigation of significant accounting decisions. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 29(1), 173–200. <https://doi.org/10.2308/aud.2010.29.1.173>
- Deslandes, M. and Landry, S. (2011), “Risque d’atteinte à la réputation, composition du conseil d’administration et agresseivité fiscale”, *Revue française de gouvernance d’entreprise*, Vol. 9, pp. 25-45. <https://www.ifa-asso.com/mediatheques/rfge-n9/>
- Hsu, P. H., Moore, J. A., & Neubaum, D. O. (2018). Tax avoidance, financial experts on the audit committee, and business strategy. *Journal of Business Finance & Accounting*, 45(9-10), 1293–1321. <https://doi.org/10.1111/jbfa.12352>
- Kocheh Meshki, H. (2025). Investigating the relationship between agency costs and financial flexibility with the moderating role of board gender diversity. *Journal of Accounting and Management Vision*, 7(99), 170–183. https://www.jamv.ir/article_222963_en.html
- Song, J., & Windram, B. (2004). Benchmarking audit committee effectiveness in financial reporting. *International journal of auditing*, 8(3), 195-205. <https://doi.org/10.1111/j.1099-1123.2004.00090.x>
- Sánchez-Ballesta, J. P., & Yagüe, J. (2024). Tax avoidance and debt maturity in SMEs. *Journal of International Financial Management & Accounting*. <https://doi.org/10.1111/jifm.12201>
- Taylor, G., Fan, Y. H., & Tan, Y. Y. (2015). Employee views of corporate tax aggressiveness in China: The effects of guanxi and audit independence. *eJTR*, 13, 716. <https://hdl.handle.net/20.500.11937/44853>
- Wilson, R. J. (2009). An examination of corporate tax shelter participants. *The accounting review*, 84(3), 969-999. <https://doi.org/10.2308/accr.2009.84.3.969>
- Yahaya, O. A. (2025). Audit Committee and Tax Aggressiveness. *Journal of Auditing and Assurance*, 15(1), 112-145. <https://doi.org/10.28312/jaa.v15i1.112>

References [In Persian]

- Hosseini, S. M., Mahfouzi, G., & Khordyar, S. (2021). Investigating the role of aggressive tax reporting in the likelihood of fraudulent financial statements. *Accounting and Auditing Research (Accounting Research)*, ۱۲(۵۰), ۱۶۳–۱۷۶. <https://doi.org/10.22034/jaar.2021.13461> [In Persian]
- Samimi Maman, M., Dehghan, A., & Nobari Tabrizi, A. (2017). Investigating the relationship between tax avoidance, firm performance, and cash holdings in companies listed on the Tehran Stock Exchange. *National Conference on Global Scientific Research in Management, Accounting, Law, and Social Sciences*. <https://sid.ir/paper/896997/fa> [In Persian]
- Delavar, A. (2022). Statistical methods in psychology and educational sciences (Chapter on multiple regression and interpretation of the F-test). *Tehran: Virayesh Publications*. <https://docibox.ir/book/6237601> [In Persian]
- Razdar, M. R., & Ashouri Mandi, M. (2025). The impact of audit committee characteristics on financial flexibility considering capital structure in companies listed on the Tehran Stock Exchange. *First National Conference on Accounting and Business Management in the Digital World, Qaenat*. <https://civilica.com/doc/2117702> [In Persian]
- Shoari Anaqiz, S., & Mohseni Rastaqi, B. (2015). Financial flexibility and capital structure decisions in companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Quarterly Journal of Financial Accounting Empirical Studies*. <https://doi.org/10.22054/qjma.2020.1882.1093> [In Persian]
- Foroughi, D., Amiri, H., & Bakhtiarvand, M. Z. (2016). The effect of managerial ability on tax avoidance. *Journal of Accounting Knowledge*, 26, 131–150. <https://doi.org/10.22103/jak.2016.1535> [In Persian]
- Kian, A., Pourheidari, O., & Kamiabi, Y. (2018). Investigating managers' use of mental accounting in income statement reporting. *Quarterly Journal of Financial Accounting Empirical Studies*, 15(58). <https://doi.org/10.22054/qjma.2018.9424> [In Persian]
- Mardani, Z., & Soroushyar, A. (2025). The impact of corporate governance indices on aggressive tax policy. *Retrieved from* <https://doi.org/10.71848/jcma.2024.997369> [In Persian]

استناد به این مقاله: درویشی دهن آباد، محمدعلی. نمازیان، علی. زینلی، حدیث. (۱۴۰۵). بررسی تاثیر کیفیت گزارشگری مالیاتی متهورانه بر انعطاف پذیری مالی با توجه به نقش تعدیل گری کیفیت ویژگی های کمیته حسابرسی. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، سال (شماره)، ص آغاز-ص پایان



Empirical Studies in Financial Accounting is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

پایین از انتشار